

Név:

Optika és relativitáselmélet, 1. pót zárthelyi dolgozat, A

Válaszok:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

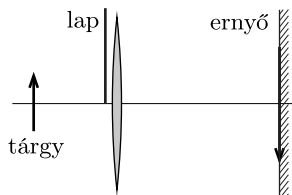
1. Egy vákuumban terjedő elektromágneses síkhullám hullámszámvektora az $(1, 1, 0)$ vektorral jellemzett irányba mutat, az elektromos térerősség legnagyobb értéke E_0 . Mekkora az $x-z$ síkban fekvő felületre eső fény időátlagolt intenzitása? (Itt c a fénysebesség, ϵ_0 és μ_0 pedig a vákuum permittivitása, illetve permeabilitása.)

- A) $\frac{\sqrt{2}}{2}\epsilon_0 c E_0^2$ B) $\frac{1}{2}\epsilon_0 c E_0^2$ C) $\frac{1}{2}\frac{E_0^2}{\mu_0 c}$ D) $\frac{1}{\sqrt{8}}\frac{E_0^2}{\mu_0 c}$ E) $\frac{1}{\sqrt{2}}\sqrt{\frac{\epsilon_0}{\mu_0}}E_0^2$

2. Egy homogén, n törésmutatójú, R sugarú üveggömb középpontjában pontszerű fényforrás helyezkedik el. A gömböt kívülről nézzük. Hol látjuk a fényforrás képét?

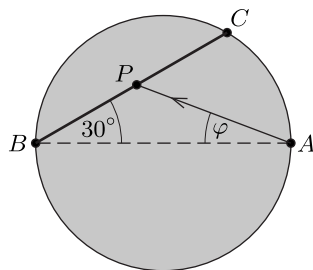
- A) a gömb középpontjától R/n távolságra, tőlünk távolabb
 B) a gömb középpontjától R/n távolságra, hozzánk közelebb
 C) a gömb középpontjában
 D) nem látjuk a fényforrást
 E) a gömbön kívül, középpontjától nR távolságra, tőlünk távolabb

3. Egy tárgyról gyűjtőlencse segítségével éles képet állítunk elő az ernyőn az ábrán látható módon. Hogyan változik meg az ernyőn látható kép, ha a lencse felső felét egy átlátszatlan lappal letakarjuk?

- A) a kép felső fele eltűnik
 B) a kép alsó fele eltűnik
 C) semmi nem változik
 D) az egész kép eltűnik
 E) a kép egésze megmarad, fényereje azonban csökken

4. Egy kerek erdő szélén lévő A pontból szeretnénk az erdő túlsó B pontjára eljutni. A fák között 3 km/h sebességgel tudunk haladni, az erdőn azonban átvezet egy ösvény (az ábrán a BC szakasz), amelyen 5 km/h sebességgel tudunk gyalogolni. Mekkora legyen az ábrán látható φ szög, hogy az APB töröttvonalon haladva a leggyorsabban érijünk a B pontba?

- A) $53,1^\circ$ B) $6,9^\circ$ C) $66,9^\circ$
 D) $36,9^\circ$ E) $23,1^\circ$

5. Egy átlátszatlan lapon három egyforma vékony rés található, a szomszédos rések távolsága azonos, d . A réseket a lap síkjára merőlegesen λ hullámhosszú lézernyalábbal

világítjuk meg, a diffrakciós képet az L távolságra lévő ernyőn észleljük. A nulladrendű ($\alpha = 0^\circ$ -os) elhajlási maximumtól milyen távolságra van az ernyőn az első nulla intenzitású (azaz teljes kioltásnak megfelelő) pont? Tegyük fel, hogy $\lambda \ll d \ll L$!

- A) $\frac{\lambda L}{2d}$ B) $\frac{2\lambda L}{d}$ C) $\frac{\lambda L}{3d}$ D) $\frac{3\lambda L}{d}$ E) $\frac{\lambda L}{6d}$

6. Egy adott szélességű lézernyalábbal vékony résekből álló, hagyományos optikai rácsot világítunk meg. Hányszorosára változik a diffrakciós csúcsok (főmaximumok) intenzitása, ha a rácsot ugyanilyen résekből álló, de kétszeres rácsállandójú optikai rácsra cseréljük? (Mindkét rács kiterjedése nagyobb a lézernyaláb szélességénél, de a rácsállandó sokkal kisebb annál.)

- A) $1/4$ B) $1/2$ C) 1 D) 2 E) 4

7. Egy hagyományos optikai ráccsal előállítjuk egy nátriumgőzlámpa fényének diffrakciós képét. Hány vékony résből áll a rács, ha első rendben *éppen hogy csak* fel tudjuk bontani a nátriumlámpa két, $589,6 \text{ nm}$ és $590,0 \text{ nm}$ hullámhosszú spektrumvonalát? (A Rayleigh-kritériumhoz hasonlóan két spektrumvonalat akkor tudunk megkülönböztetni, ha az intenzitáscsúcsok közepének távolsága legalább akkora, mint a csúcsok szélességének a fele.)

- A) kb. 750   B) kb. 1000   C) kb. 1500   D) kb. 2000   E) kb. 3000

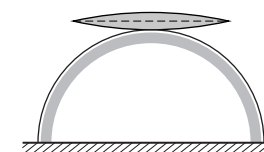
8. Vizsgáljuk a következő parciális differenciálegyenlet hullámmegoldásait:

$$\frac{\partial^3}{\partial x^3} u(x, t) - i\alpha u(x, t) = \beta \frac{\partial}{\partial t} u(x, t),$$

ahol α és β pozitív konstansok. Mekkora k hullámszám esetén lesz az egyenletet kielégítő hullámok fázissebessége minimális?

- A) $\sqrt[3]{\alpha}$ B) $\alpha\beta^2$ C) $\sqrt[3]{\alpha/2}$ D) $2\alpha/\beta$ E) $\sqrt[3]{2\alpha}$

9. Egy 20 cm fókusztávolságú gyűjtőlencsét az ábra szerint egy domború gömbtükrökre helyezünk. Mekkora legyen a tükör átmérője, hogy a lencsére függőlegesen érkező, párhuzamos fénynyaláb a rendszerről való visszaverődés után is párhuzamos maradjon?

- A) 10 cm B) 20 cm C) 40 cm D) 60 cm E) 80 cm

10. Egy átlátszatlan lapon egyforma, kicsiny lyukak vannak négyzetrács elrendezésben. Ha ezt az optikai rácsot merőlegesen megvilágítjuk lézerrel, a diffrakciós kép szintén négyzetrács lesz. Hogyan változik a diffrakciós kép, ha a rácsot a négyzetek egyik oldalával párhuzamos irányban (x irányban) N -szeresére nyújtjuk?

- A) x irányban N -edrészére zsugorodik
- B) x irányban N -szeresére nyúlik
- C) y irányban N -edrészére zsugorodik
- D) y irányban N -szeresére nyúlik
- E) a négyzetek átlója mentén N -edrészére zsugorodik